

MINISTRY
OF FINANCE

Uuden yksilöintitunnuksen sääntely

Perttu Wasenius, erityisasiantuntija
Hetu-hankkeen johtoryhmä 5.10.2021

Asettamispäätös ja tarkennettu ehdotus

Hankkeen yhtenä tehtävänä on ”luoda edellytykset uuden yksilöintitunnuksen käyttöönottamiseksi.”

Tehtävän tarkempi kuvaus:

”Väestötietojärjestelmässä varauduttaisiin myös täysin uuteen tunnusjärjestelmään, jossa tunnukset olisivat sattumanvaraisia eivätkä osoittaisi näin ollen siis myöskään henkilön syntymäaikaa. Nykyinen henkilötunnusjärjestelmä säilyisi ensisijaisena tunnusjärjestelmänä siihen saakka kunnes mahdollisesti päätetään uuden tunnusjärjestelmän käyttöönotosta. Väestötietojärjestelmään rekisteröidyille henkilöille luotaisiin uusi yksilöintitunnus. Henkilöillä säilyisi myös nykyinen henkilötunnus väestötietojärjestelmässä.

Henkilötunnusta ja väestötietojärjestelmän tietoja hyödyntävät tahot saattaisivat omat järjestelmänsä ja toimintatapansa uutta yksilöintitunnusjärjestelmää tukeviksi halutessaan. Tahot voisivat halutessaan aloittaa uuden tunnusjärjestelmän mukaisten tunnusten hyödyntämisen tietojenvaihdossa ja sähköisessä asiointissa omien aikataulujensa puitteissa.

Digi- ja väestötietovirasto loisi väestötietojärjestelmään rekisteröidyille henkilöille uuden yksilöintitunnuksen vuoden 2023 aikana. Väestötietojärjestelmän henkilötietoja ja henkilötunnusta hyödyntävät tahot voisivat vuodesta 2023 alkaen ryhtyä hyödyntämään uutta tunnusjärjestelmää järjestelmissään ja toiminnassaan niin halutessaan. Uuden tunnusjärjestelmän käyttöönottamiselle ei aseteta viimeistä käyttöönottoajankohtaa.”

Tietosuoja-asetuksen reunaehdot

- Tunnuksen rakenteessa huomioitava henkilötietojen minimointi:

Henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään ("tietojen minimointi").

- Tunnuksen käsittelyn edellytyksistä säädettäessä huomioitava:

Jäsenvaltiot voivat määritellä tarkemmin erityiset kansallisen henkilönumeron tai muun yleisen tunnisteiden käsittelyn edellytykset. Tässä tapauksessa kansallista henkilönumeroa tai muuta yleistä tunnistetta on käytettävä ainoastaan noudattaen rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia koskevia asianmukaisia suojatoimia tämän asetuksen mukaisesti.

Yksilöintitunnuksen keskeiset elementit

- Henkilön yksiselitteisesti yksilöivä tunnus.
- Annettaisiin automaattisesti jokaiselle VTJ-ensirekisteröinnin yhteydessä.
- Käyttö täysin vapaaehtoista.
 - Voisi käyttää hetun rinnalla tai sen sijaan.
 - Kukin organisaatio arvioisi omat käyttötarpeensa ja hyötynsä/kustannuksensa itse.
 - Jos organisaatio ei ota yksilöintitunnusta käyttöön, muutoksella ei ole sille vaikutuksia.

Miten yksilöintitunnus eroaisi hetusta?

Rakenne ja tietosisältö

- Satunnainen numero-/merkkijono, joka ei kertoisi mitään haltijastaan.
 - Vrt. hetun tietosisältö:
 1. Syntymäaika päivän tarkkuudella.
 2. Oikeudellinen sukupuoli 31.12.2026 asti (tosiasiallisesti vanhoista tunnuksista pääteltävissä sen jälkeenkin).
 3. Tietyissä tilanteissa 2027 alkaen hetusta pääteltävissä transsukupuolisuus (tunnuksen muuttaminen korjaisi tämän).
 4. Riittävyysratkaisun yhteydessä käyttöön otettavista uusista välimerkeistä tosiasiallisesti pääteltävissä maahanmuuttajastatus.
- Pysyvä tunnus, jota ei voisi vastaavasti muuttaa tai korjata kuin hetua.

Miten yksilöintitunnus eroaisi hetusta?

Käyttö ja julkisuus

- Käyttötarkoitus rajatumpi, vain yksilöinti sallittua.
- Yksilöintitunnuksen käyttö salasanan kaltaisena tietona ym. tunnistuskäyttö alusta lähtien kiellettyä.
 - Vaihtoehtoisesti kiellon voisi jättää säätämättä ja toteuttaa julkisuuden kautta.
- Julkinen henkilötieto, joka olisi käytettävissä yhteiskunnassa hetua laajemmin. Luonteeltaan vain ”nimen jatke”.
 - Tunnistuskäytön estäminen ja henkilötietoriippumattomuus vähentäisi muun yksityiskohtaisen tunnuksen käsittelyä rajaavan sääntelyn tarvetta.
 - Tunnus olisi tarpeen mukaan käytettävissä niilläkin aloilla, jotka eivät tietosuojasyistä voi tai halua käsitellä hetua.
 - Tunnuksen suojaamisen tulisi perustua ensisijaisesti siihen, ettei väärin käsiin joutuneella tunnuksella voi toimia toisen nimissä.
 - Tunnistuskäytön kieltö + julkisempi status tekee tunnuksesta käyttökelvottoman ”salasanan”.

Säätelytarpeet

- Säädettyä ainakin:
 - Tunnuksen antaminen (annetaan automaattisesti kaikille VTJ-ensirekisteröinnin yhteydessä)
 - Tunnuksen rakenne
 - Tunnuksen luovuttaminen VTJ:stä.
- Olisiko hyödyllistä säätää?
 - Yleissäännös yksilöintitunnuksen käyttötarkoituksesta ja käsittelyn edellytyksistä
- Ei lähtökohtaisesti tarvetta säätää (vrt. hetu):
 - Yksilöintitunnuksen muuttaminen ja korjaaminen

Vrt. hetun käsittelyä koskevat yleissäännökset

Ruotsi:

”Personnummer och samordningsnummer får behandlas utan samtycke endast när det är klart motiverat med hänsyn till ändamålet med behandlingen, vikten av en säker identifiering eller något annat beaktansvärt skäl.”

Suomi:

”Henkilötunnusta saa käsitellä rekisteröidyn suostumuksella tai, jos käsittelystä säädetään laissa. Lisäksi henkilötunnusta saa käsitellä, jos rekisteröidyn yksiselitteinen yksilöiminen on tärkeää:

- 1) laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi;
- 2) rekisteröidyn tai rekisterinpitäjän oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi; tai
- 3) historiallista tai tieteellistä tutkimusta taikka tilastointia varten.

Henkilötunnusta saa käsitellä luotonannossa tai saatavan perimisessä, vakuutus-, luottolaitos-, maksupalvelu-, vuokraus- ja lainaustoiminnassa, luottotietotoiminnassa, terveydenhuollossa, sosiaalihuollossa ja muun sosiaaliturvan toteuttamisessa tai virka-, työ- ja muita palvelussuhteita ja niihin liittyviä etuja koskevissa asioissa.

Sen lisäksi, mitä henkilötunnuksen käsittelystä 1 ja 2 momentissa säädetään, henkilötunnuksen saa luovuttaa osoitetietojen päivittämiseksi tai moninkertaisten postilähetysten välttämiseksi suoritettavaa tietojenkäsittelyä varten, jos henkilötunnus jo on luovutuksensaajan käytettävissä.

Henkilötunnusta ei tule merkitä tarpeettomasti henkilörekisterin perusteella tulostettuihin tai laadittuihin asiakirjoihin.”

Luonnokset tunnuksen käsittelyä ja luovuttamista koskeviksi säännöksiksi

- Tietosuojalakiin (ja rikosasioiden tietosuojalakiin):

Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 11 a §:ssä tarkoitettua yksilöintitunnusta saa käsitellä, jos käsittely on tarpeen henkilön yksiselitteiseksi yksilöimiseksi. Yksilöintitunnusta ei saa käyttää sen haltijan henkilöllisyyden varmentamiseen.

- VTJ-lakiin:

Väestötietojärjestelmään talletettu yksilöintitunnus voidaan luovuttaa, jos tiedon käyttäjällä on oikeus käsitellä tunnusta tietosuojalain tai henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain perusteella.